

RAN-1802070101030001

M.Ed. (First Year) (Sem.-I) Examination November - 2025

Teacher Education -1: Pre-Service and In-Service Teacher Education

Time: 3 Hours]

[Total Marks: 70

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book
- (2) પ્રત્યેક પ્રશ્નનાં ગુણ જમણી બાજુ દર્શાવ્યા છે.
Marks of each question have shown on the right side.
- (3) પ્રશ્ન નંબર 3 થી 5 ના ઉત્તરો આશરે 300 થી 400 શબ્દોમાં આપવા.
Give the answer about 300 to 400 words, the questions from No. Three to Five.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર.1. અ. યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો

10

1. શિક્ષકોની વ્યવસાયિક કુશળતા વધારવા માટેના તાલીમ કાર્યક્રમો _____ શિક્ષક પ્રશિક્ષણ છે.
A. સેવાકાલીન B. પૂર્વ સેવાકાલીન
C. સેવાકાલીન અને પૂર્વ સેવાકાલીન D. આ પૈકી કોઈ નહીં
2. “_____” વિધાન પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું મહત્વ દર્શાવે છે.
A. શિક્ષકોને માત્ર એક વિષય ક્ષેત્રમાં તાલીમ આપવી
B. વિદ્યાર્થીઓનું શૈક્ષણિક ભારણ ઘટાડવું
C. શિક્ષક તરીકે વ્યવસાય શરૂ કરતા પહેલા વ્યવસાયિક કુશળતા આપવામાં મદદરૂપ થવું
D. આ પૈકી કોઈ નહીં
3. D.El.Ed. _____ કક્ષાનો પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમ છે.
A. સર્ટિફિકેટ B. ડિપ્લોમા
C. ડીગ્રી D. આ પૈકી કોઈ નહીં
4. D.P.S.E. નો સમયગાળો _____ વર્ષનો છે.
A. 4 B. 2
C. 3 D. આ પૈકી કોઈ નહીં
5. B.El.Ed. માં પ્રવેશની લખતમ લાયકાત _____ છે.
A. ધોરણ 12 B. સ્નાતક
C. અનુસ્નાતક D. આ પૈકી કોઈ નહીં
6. B.Sc.B.Ed. નાં અભ્યાસમાં એક સેમેસ્ટરમાં _____ દિવસનું શિક્ષણ થાય છે.
A. 225 B. 200
C. 125 D. આ પૈકી કોઈ નહીં

7. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ શિક્ષકના _____ માટે મહત્વનું છે.
 A. વિકાસ B. સજા
 C. વિકાસ અને સજા D. આ પૈકી કોઈ નહીં
8. “સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનો ઉદ્દેશ પ્રસંગોપાત વ્યવસાયિક વિકાસ કરવાનો છે.” આ વિધાન _____ છે.
 A. સાચું B. ખોટું
 C. અસ્પષ્ટ D. આ પૈકી કોઈ નહીં
9. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું કાર્ય _____ કરે છે.
 A. N.C.E.R.T. B. D.I.E.T.
 C. N.C.E.R.T. અને D.I.E.T. બન્ને D. આ પૈકી કોઈ નહીં
10. R.M.S.A. નું પૂરું નામ “રાષ્ટ્રીય _____ શિક્ષા અભિયાન” છે.
 A. મિશન B. મહત્તમ
 C. માધ્યમિક D. આ પૈકી કોઈ નહીં

પ્ર.1. બ. નીચેના પ્રશ્નો માંથી કોઈપણ પાંચના ઉત્તર આશરે 30 થી 40 શબ્દોમાં આપો.

10

- સ્વતંત્રતા પૂર્વેના ભારતમાં નોર્મલ સ્કુલ એટલે શું?
- પૂર્વસેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનાં કોઈપણ બે મુલ્યાંકન શિષ્ટાચાર જણાવો.
- શિક્ષક પ્રશિક્ષણના મુલ્યાંકનમાં ચિંતનાત્મક જર્નલના બે ઉપયોગ લખો.
- શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં સર્વગ્રાહી મુલ્યાંકનની સંકલ્પના જણાવો.
- સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ એટલે શું?
- મિશ્ર સ્વરૂપના સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનાં બે દ્રષ્ટાંતો આપો.
- ગુજરાતની બે I.A.S.E નાં નામ આપો.

પ્ર.2. નીચેના પ્રશ્નો માંથી કોઈપણ પાંચના ઉત્તર આશરે 150 થી 180 શબ્દોમાં આપો.

20

- માધ્યમિક શિક્ષણ માટેના પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના ઉદ્દેશો જણાવો.
- NCFTE-2009 માં સૂચવ્યા મુજબના શિક્ષક પ્રશિક્ષણનાં અભ્યાસક્રમ વ્યવહારની ચર્ચા કરો.
- પૂર્ણ સમયના બી.એડ.ની પદવી માટે નીચેની બાબતોના નિયમો અને ધારાધોરણો જણાવો.
 - વિદ્યાર્થી સંખ્યા
 - કાર્યના દિવસો
 - પ્રવેશ લાયકાત
 - અભ્યાસક્રમ
- અસરકારક સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણકની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
- સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના સ્તરીત અને પુનરાવર્તન મોડેલની ચર્ચા કરો.
- પ્રત્યક્ષ સ્વરૂપના સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનાં લાભ અને મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો.
- સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે C.T.E. ની ભૂમિકા જણાવો.

પ્ર.3. NCFTE-2009 માં સૂચવેલ “શિક્ષણનાં પાયા” અને “શાળા ઈન્ટર્નશીપ” ક્ષેત્રનાં અભ્યાસક્રમને વર્ણવો.

10

અથવા

પ્ર.3. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ માટેનાં પ્રેરક પરિબલોની ચર્ચા કરો.

10

પ્ર.4. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની તાલીમના આયોજનની સમસ્યાઓ અને તેના ઉકેલો જણાવો.

10

અથવા

- પ્ર.4. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના આયોજનની સદ્રષ્ટાંત ચર્ચા નીચેની બાબતોના આધારે સ્પષ્ટ કરો. 10
1. સંસાધનો	2. સમયગાળો
3. અંદાજપત્ર	4. મૂલ્યાંકન
- પ્ર.5. ઈન્ટર્નશિપનાં હેતુઓ જણાવી ઈન્ટર્નશીપ દરમિયાન અને પછી કરવાની પ્રવૃત્તિઓ વર્ણવો. 10
- અથવા**
- પ્ર.5. પ્રત્યક્ષ અને દૂરવર્તી સ્વરૂપે યોજાતા પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના ગુણ અને મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો. 10

ENGLISH VERSION

- Q.1. [A] Select the proper option and fill in the following blanks.** 10
- (1) Training programs to enhance the professional skills of teachers are _____ teacher education.
- [A] in-service
[B] pre-service
[C] in-service and pre-service both
[D] none of these
- (2) The statement "_____" shows the importance of pre-service teacher education.
- [A] To train teachers only in one specific subject area
[B] To reduce the academic burden of students
[C] To help provide professional skills before starting a career as a teacher
[D] none of these
- (3) D.El.Ed. is a _____ level training program.
- [A] Certificate
[B] Diploma
[C] Degree
[D] none of these
- (4) The duration of D.P.S.E. is _____ years.
- [A] 4
[B] 2
[C] 3
[D] none of these
- (5) The minimum qualification for admission to B.El.Ed. is _____ .
- [A] standard 12
[B] graduation
[C] post graduation
[D] none of these
- (6) In the study of B.Sc.B.Ed., _____ days of teaching are done in one semester.
- [A] 225
[B] 200
[C] 125
[D] None of these
- (7) In-service teacher education is significant for the teacher's _____ .
- [A] development
[B] punishment
[C] development and punishment
[D] none of these
- (8) "The objective of in-service teacher education is occasional professional development." This statement is _____ .
- [A] True
[B] False
[C] Obscured
[D] none of these

(9) In-service teacher training is carried out by _____ .

[A] N.C.E.R.T.

[B] D.I.E.T.

[C] N.C.E.R.T. and D.I.E.T. both

[D] none of these

(10) The full form of R.M.S.A. is "Rashtriya _____ Shiksha Abhiyan".

[A] Mission

[B] Mahattam

[C] Madhyamik

[D] none of these

Q.1. [B] Answer any five of the following questions in about 30 to 40 words. 10

- (1) What was a normal school in pre-independence India?
- (2) Mention any two evaluation protocol of pre-service teacher education.
- (3) Write two uses of reflective journals in the evaluation of teacher education.
- (4) Mention the concept of the comprehensive evaluation in teacher education.
- (5) What is In-Service teacher education?
- (6) Give two examples of In-Service teacher education conducted by mixed mode.
- (7) Name two I.A.S.E.s of Gujarat.

Q.2. Answer any five of the following questions in about 150 to 180 words. 20

- (1) Mention the objectives of pre-service teacher education for the secondary education stage.
- (2) Discuss the curriculum transaction of teacher education as prescribed in NCFTE-2009.
- (3) Mention the present norms and standards of the following components for Full time B.Ed, degree.
 - (1) Intake
 - (2) Working days
 - (3) Eligibility
 - (4) Curriculum
- (4) Mention the characteristics of an effective In-Service teacher educator.
- (5) Discuss the Cascade and Recurrent models of In-Service teacher education.
- (6) Discuss the merits and limitations of the face-to-face mode of In-Service teacher education.
- (7) Mention the role of C.T.E. in In-Service teacher education.

Q.3. Describe the curriculum of the "Foundations of Education" and "School Internship" areas as suggested in NCFTE-2009. 10

OR

Q.3. Discuss the thrust factors for In-Service teacher education. 10

Q.4. Mention the problems faced in organizing In-Service teacher education and its remedies. 10

OR

Q.4. Discuss the designing of the In-Service teacher education with reference to the following points with example. 10

(1) Resources

(2) Duration

(3) Budget

(4) Assessment

Q.5. Mention the objectives of the internship and describe the activities done during and after the internship. 10

OR

Q.5. Discuss the merits and limitations of the face-to-face and distance mode of Pre-Service teacher education. 10